AKCENTUERING AV BARBARISKE NAVNE HOS PTOLEMAIOS

Den ældste Geografi og Historie hos de gottonske Folk, som opdagedes c. 345 før Kr. av Pytheas, er i 1000 År fremefter meget utilfredsstillende undersøgt i filologisk, geografisk, historisk Henseende, ofte under al Kritik. Jeg skal nævne nogle Exempler.

Pytheas regner Nordfolkene under ét som skythiske „*Belcae*". Müllenhoff i sin „Altertumskunde" vidste intet at stille op med dette gådefulde „hapax legomenon". Men Georg Holz viste 1894, let og elegant, at det slet ikke var noget „hapax legomenon", men simpelthen det velkendte Navn „Belger". Fremdraget av mig i „Geogr. Tidskrift" 1917. Fuldstændig ignoreret.

Ligningen „*Kimbrer = Himmerboer*" er bleven fonetisk kritiseret, således av *Weibull* i „Scandia" 1941, 287. Det er Lydlovpedanteri, som jeg har påvist smst. og i „Danske Studier" 1951, 117. Endnu længere end 100 År efter Kimbrertoget var det fast Retskrivning at gengive gott. *h* ved *k*, *c*; først senere lærte man at bruge Tegnet *ch*. Ignoreret av Weibull. Det *romerske Flådetogt* 5 e. Kr. var selvsagt en ypperlig Lejlighed til at tegne et fremragende Danmarkskort som det ptolemæiske. Det nægtes av *Weibull*; men han glemmer at påvise et senere ligeså gunstigt Tidspunkt, en ny kejserlig Expedition (som Teutoburg-Katastrofen anno 9 umuliggjorde). Min Imødegåelse i „Danske Studier" lades uden Svar.

De *ptolemæiske Dubletrækker*, som jeg har påvist siden 1914, ignoreres. Min Fremdragning av *gottonske Simplexnavnes* høje Aldersrang ignoreres.

Den ptolemæiske *Akcentuering av barbariske Navne* lades uundersøgt; det er dette, jeg hær særlig vil påpege.

For et Par År siden sendte jeg „Classica et mediaevalia" en Artikel om den ptolemæiske Akcentuering, på Grundlag av C. Müllers Text i Pariserudgaven 1883. Professor *Franz Blatt* krævede fotostatiske Kopier av de vigtigste Håndskrifter. Dette Krav tykkes mig altfor rigoristisk. Vi ejer en udmærket fotografisk Gengivelse av det gode Håndskrift *Cod. Urbinas 82*, udg. av Josef Fischer 1932. Dette Ms. har jeg sammenlignet med C. Müllers Udgave, og jeg kan fastslå, at de stemmer på en Prik. Exempler vil jeg ikke opregne; mit Ord får vel stå til Troende.

Undtagelserne er yderst få. F. Ex. skriver C. Müller Rutupíai, Urb. 82 Rutúpiai, og hær har C. Müller den rigtigere Læsemåde, thi græsk Retskrivning kræver fast Akcentuering *-ía*.

Den ptolemæiske Akcentuering av gottonske Navne er helt usikker. Det er kendt, at gott. Akcent har *fast Forvægt*, bortseet fra visse tonløse Forstavelser (gott. *garáiđ-* > norsk *grej*). Ptolemaios har et Par Exempler *Vírunon*, *Lúpfurdon*, men det er nærmest Slump. Endelsen *-ia* får fast Akcent efter græsk Regel: *Luppía*, helt ugottonsk. Ligeså fast Bagvægt i Flerstavelsesord på *-is*: *Kasurgís*, *Furgisatís*. Keltisk Midvægt foreligger i *Tolífurdon*, latinsk Midvægt i *Aski-búrgion*, *Laki-búrgion*, *Teutobúrgion*. Den ptolemæiske Akcentuering er kort sagt for gottonske Navne fuldstændig værdiløs.

Helt anderledes med de *keltiske* Navne. Hær hersker virkelig fast Regelbundethed.

I visse Tilfælde er denne ganske vist i Strid med keltiske Regler.

Også hær gælder den faste græske Akcentuering *-ia*: *Bannatia.* Navne med *-ak* har enten Forvægt: *Kórnakon*, eller Bagvægt: *Nemetakòn.* De har i Virkeligheden fast Midvægt, som det sees av franske Former som: *Cambray, Tournay, Bavay* (av Kamarákon, Tornákon, Bagákon). Navne med *-dunon* har fast Akcent forud for *-dunon*; i Keltisk ligeså fast Akcent på *-dunon*, jfr. fransk *Verdun, Iverdun, Embrun, Issoudun, Châteaudun, Autun.*

Men ved alle Leddene *-bona, -briga, -briva, -duron, -magos, -riton* overholdes uvægerlig den keltiske Midvægt, Akcenten forud for Leddene, medens latinsk Udtale vilde lægge Trykket på selve Leddene (jfr. den lat. Udtale i gott. Askibúrgion etc.).

Til Gengæld har vi korrekt faststående Tryk på Leddet *-lánion: Mediolánion* atter og atter.

De moderne Udtaleformer fastholder ofte den keltiske Akcent: spansk Munébrega, fr. Brivá-duron > Briare, Solóduron > Soleure (tysk Soloturn fastholder *o*'et, men flytter Tonetrykket); Ratómagos > Rouen; Lemóvikes > Limoges; Sántones > Santes, Rédones > Rennes, Kárnutes > Chartres (hær har Ptolemaios urigtig Karnūtai), Vápinkon > Gap.

Den ptolemæiske Iagttagelse av keltisk Akcentuering er næppe tilfældig, da vi møder den fast overholdte Modsætning mellem Gruppen *-bona, -briga* etc. og *-lánion.*

Hvorledes det forholder sig med den keltiske Akcentuering i Typerne *-akon* og *-dunon*, — om man kan udpege en Motivering i græske Retskrivningsnormer —, skal jeg ikke hær komme ind på. Det er ikke min Sag at bøde på Keltisternes Forsømmelser.

Jeg har blot villet påpege et lige for Næsen liggende Problem, der er blevet utilbørlig forsømt.

Kjøbenhavn, 16. April 1953.

Gudmund Schütte.

GRUNDTVIG OPDAGER AF SIGFRID-BRYNHILD-SAGNETS HISTORISKE OPHAV

At Nibelungsagnets Fortælling om Sigfrid og Brynhild er en „germansk Urmyte" om Kampen mellem Lysets og Mørkets Magter, er en hellig Trossætning for de fleste literært interesserede Tyskere. Den doceres således av *Wilh. Scherer* i hans navnkundige „Geschichte der deutschen Literatur", 1883, og av *Wilmanns* i „Anzeiger für deutsches altertum" XVIII, 12. Også den hollandske Sagnforsker *Symons* i „Grundriss der germanischen Philologie", 1893, avfærdiger meget overlegent ethvert Forsøg på historisk Tydning. Vor egen store Heltesagnforsker *Axel Olrik* var ifølge en mundtlig Ytring til mig ligeledes en svoren Tilhænger av den mytiske Tydning. Musikalsk har denne Opfattelse over